

Atbildes APTAUJAI – Veltai Pirenejos no Sarmītes Ērenpreiss (Janovskis)

1. CARE pakas Augustiņciemā gan nesaņēmām. Tās nāca td, kad vēl dzīvojām Hidesenā *Pie Skaidrā Strauta* (Frische Quelle) viesnīcā. Toreiz parēdos ar lidotāju spec-šokolādi no zelta kastīte (kur viens gabals pietika avarejušam lidotājam 24 stundas pārtikai). To novinnēju no puikām saderībās, ka nenolaizīsu putnu mēslus no sabrukušā dārza galdiņa. To paveikusi, apēdu puskastīti ar briesmīgām sekā. Mēs vispār daudzi cietām no dzeltēnās slimības ar pārmērīgi trekno bundžu sieru, gaļu un sāļo sviestu. Veselīgo ēdienu, kas bija angļu Ziemassvētku pudiņš, mūsu aukle attaisīja, paoda, nolēma ka sapuvis un aizmeta. Laikam melnā krāsa viņu atbaidīja. Priecājāties par kožamgumiju un nežēlīgi tincinājām vācu bērņus otrpus žogam, kas par mums dziedāja: *Die Letten die Fetten, die scheissen in die Betten...* Ak, vai. Augustdorfā mēs devas saņēmām nosvērtas – katrs ņema savu katūna kulīti vai zaldātu ‘ķonzeli’ līdzī. Mamma un māsa dabūja ekstrā devas, jo viņām bija tuberkuloze.

2. Par kinozāles cenām un sēdekļiem gan neko neatceros. Vislielākais prieks mums bija par nākamās nedēļs filmas pieteicēju, kas runāja diezgan dīvainā vācu valodā. Atmiņā paliek: *Naechste Woche – Mann gegen Mann mit Gabel* (Clark Gable)!!!

3. Neatceros, ka spieda iet uz sarīkojumiem, jo tur vienmēr varējām izsmieties, it sevišķi ja Longīns Apkalns pārāk enerģiski dziedāja *Figaro, Figaro, Figaro...* Vijolķkoncerti man gan nepatika, jo tad man sāpēja galva. Reiz bija pretējais – mamma bija kartējo reizi sanatorijā un onkuls, ļoti stingrais Jānis Celms (dibināja skolu Detmoldā) bija mūsu aizbildnis un neļāva ar māsu Maiju iet uz kādu Mērbekas teātra izrādi kinozālē– neesot priekš bērņiem... Kā es gaudoju un vaimanāju un apsoliļos rakstīt mammai par šādu te netaisnību!

4. Draugi aizbrauca tālu – visvairāk uz ASV. Visa mūsu gaidu kopa *Pūces* (sk. foto no mana krāļuma) arī skolas biedri un mans brālēns Jānis Celms (jun.), ar kuŗu kopā situ kartis uz tantes skapjaugšas. Nezinu, kāpēc, jo viņš bija ģenijs un vienmēr vinnēja (vēlāk Kalifornijas studentu šacha champions (atvainojos, mīkstinātais ‘c’ nedarbojas). Nomira pirms gadiem 3 Bostonā, ASV. Pielikumā mēģināšu nokopēt viņa pirmo vēstuli no Portlandes. Pēc rokraksta spriedīsiet, ka viņš ir ģenijs un glītrakstīšanā 00. Uz Austrāliju aizbrauca tikai Dulmaņu ģimene, kuŗas meita Ausma bija manas māsas Anitas labākā draudzene. Šķiroties, viņas norunāja, ka

satiksies (noteikti) 1952. gada 22. jūnijā (?), pl. 12.00 pie Ekonomiskā veikala Rīgā. Anita nepiedzīvoja Latvijas atjaunošanu.

5. Par ģimnāzistu egli toreiz nezināju – tā nebija laikam vēl atklāta, vai arī es par jaunu. Tāpat ar lus pirkšanu – bez, tam uz Jāņiem mūsu aukle Eme pati brūvēja alu spaiņos no rupjmaizes un rozīnēm. Tas omulīgi gurkstēja koridorī pie mūsu durvīm. Ik pa laikam slepšus nogaršojām – vai gatavs? Ar veļu bija kā bija – vasaras bieži tik sausas, nometnē ūdens nebija Brālis brauca uz ciemu ar paštaisītiem ratiņiem un ar palagu pārklātu metāla vannu. Atpakaļceļš vienmēr kalnā un rati grima smiltīs. Ūdens zagšana no citiem bija liels sports un mūsu acīs vislielākais noziegums.

Toties, vienlaiku mode bija pirts, netālu no mūsu vēlākās, 5. barakas. Tur, sestdienas pēc skolas sievieši gāja dušās pirmās. Labi, ka tur vienmēr mutuloja tvaiki, kas drusku mazināja lielo kaunu no poļu kurinātāja, kas brīvi nāca un gāja, kā arī no skolotājam. Ko ķiķināties jau bija, līdz kamēr mamma apsauca – kuš! gan jau Tev pašai tādi/tādas būs kad nāksi gados!

6. Par pīrāgiem – protams, ka cepa gan mamma, gan aukle. Kur ņēmām speķi – grūti pateikt, lai gan pašiem bij cūka. Kad nometnes vadība rīkoja ‘cūku medības’, viskarstākā vasaras laikā nācās cūkas nodurt. To mūsu barakā veica *Nedēļas Apskata* redaktora Voldemāra Dulmaņa sieva, kādreizēja olimpiskā soļotāja, kuņas vecākiem Rīgā bija skārnis. Tā kā mums nebija ledusskapja, viss bija jāzagatavo uzreiz. Aiz aizslēgtām durvīm un logiem tika vārīts, griezts kūpināšanai un sālīšanai. A. ciemā un apkārtnē sāls vairs nebija dabūjama. Lai nodarbinātu bērnus, mums ar brāli deva skrubināt novārīto cūkas galvu. Lieli prieki mums bija izraut tās dzeltenīgos ilķņus, kas padevās viegli. Tā arī nospriedām, ka vēlāk tapsim par cūku zobārstiem. Ai, jaunība!

Arī vistas mums bija – tās bija jāved ganībās šad un tad uz izcirtumu, jo pie mājas daudz zaļumu nebija. Tie bija nogulēti tad, kad mūsu barakas dezinficēja pret blaktīm, u.c. un mūs izvietoja uz 2(?) naktīm lielās armijas teltīs priedulājā. Bez tam, kāds vācu lauksaimnieks tur kādreiz atstāja savu zirgu ganīties un vakaros to savāca.

Arī puķes mums bija, it sevišķi atceros kliņģerītes, kas atvairīja kukaiņus no salātiem (gliemeži mums nebija, jo zeme par sausu) un citiem stādiem. Lielākais posts bija ar kādu poļu puiku, kas nāca no blakus barakas zagāt no mūsu dārza. Bāršanās nelīdzēja. Reiz mamma ar Dulmaņkundzi puiku noķēra, ievilka barakā un kārtīgi nopēra, vispirms apsegdamas pakalpusi

ar slapju dvieli, lai nav nekadas žagaru pēdas un viņš nevarētu mājās sūdzēties. Ar to arī beidzās zagšana.

7. Vai sala? – Nu noteikti nē! Mums tak visapkārt bija meži un malkas gana. Mans brālis Juris nekad nebija dīkām rokām. Jauns puika un strādāja vīra darbus, cēla šķūni, cūku kūtiņu, gādāja par malku. Vasaras toreiz vienmēr bija vasaras un ziemas ziemas. Tad brālis uzmeistaroja varenas daudzvietīgas kamanas (ar stūres galu priekšā) un braucām pa lielā kalna (aiz izcirtuma) stigu uz šosejas un lejā līdz pašam Detmoldas ceļam. Mani jau reti ņēma līdz, jo biju par kūtru uzkāpt visu gaŗo ceļu atpakaļ augšā.

No Daniševska veikala lejā uz igauņu baraku bija diezgan labs kalns, kur noplēsu vairākus cimdu pārus bremzējot. Skolā c(h)uguna ‘pec(h)kiņas’ vienmēr ziemā bija karstas. Bez tam, mēs tak bijām jauni!

Turpinājums sekos....